

ELOKUVA

Epäkiinnostavaa elämää ei ole

DocPoint-ohjaajavieras Helena Třeštková saattaa tehdä yhtä dokumenttia vuosikymmenten ajan.

Aika on elokuvan peruselementtejä, mutta dokumentaristi **Helena Třeštková**n teoksissa sillä on erityinen paino. Hän sitoutuu dokumenttiensa teemoihin ja henkilöihin vuosiksi, usein vuosikymmeniksi.

Tammi-helmikuun vaihteessa tšekkiläinen Třeštková saapuu Helsinkiin DocPoint-elokuvafestivaalille, joka esittää viisi hänen elokuvaansa. *Mallory* (2015) ja *Katka* (2010) kertovat entisestä ja nykyisestä heroiniaddiktista, *René* (2008) vankilassa istuvasta taparikollisesta, *A Marriage*

Story (2017) yhdestä avioliitosta ja *Doomed Beauty* (2016) tšekkiläisestä näyttelijästä, jolla oli suhde **Goebbelsin** kanssa.

Neljä ensiksi mainittua ovat seurantadokumentteja, joiden päähenkilöitä ohjaaja on kuvannut yli kymmenen vuoden aikana. *Renén* tapauksessa kuvauksia on tehty yli 20 ja *A Marriage Storyn* tapauksessa 35 vuoden ajan. **Jakub Hejnan** kanssa tehty *Doomed Beauty* on poikkeus. Se nojaa näyttelijä **Lída Baarován** haastattelun ohella arkistomateriaaliin hänen uraltaan.

Třeštková'n elokuvat ovat usein intiimejä yksilötarinoita, jotka pitkän aikaperspektiivin ansiosta taltioivat myös kulttuurin ja yhteiskunnan muutoksia.

Puhelimessa Třeštková mieltää itseänsä eräänlaiseksi historioitsijaksi.

"Haluan tallentaa aikaa, jossa elän", hän sanoo.

TŘEŠTKOVÁ valmistui 1970-luvulla kommunistisen Tšekkoslovakian elokuvakoulusta FAMUsta. Hän on tehnyt yli 50 dokumenttielokuvaa ja toiminut vuonna 2007 lyhyesti Tšekin kulttuuriministerinä.

Dokumentaristin tarkkaileva tyyli ei ole juuri muuttunut mullistusten myötä. Päähahmot puhuvat suoraan kameralle, ohjaaja pysyy hiljaa taustalla.

Poikkeuksiakin on: *Katkan* nimihenkilö on vahvasti huume-koukussa mutta yrittää ryhdistäytyä saatuaan lapsen.

Třeštková kehottaa kameran takaa **Katkaa** vierailemaan lapsen luona useammin.

"Oli tuottajien toive, että otaisin kantaa enkä olisi pelkkä tarkkailija. Puhuin Katkalle usein aiheesta, mutta tämä oli ainoa kerta, kun se tuli nauhalle."

Hän myöntää dokumenttinsa mukana olemisen muuttaneen päähenkilöiden elämää. "Uskoakseni enimmäkseen positiiviseen suuntaan."

Sama koskee Třeštkováa itseään.

"Dokumenttien ihmiset ovat avanneet silmiäni sellaisten aiheiden suhteen, joihin en olisi muuten tutustunut", ohjaaja sanoo.

"Olen suvaitsevaisempi kuin mitä olisin ilman näitä elokuvia."

KATKA JA MALLORY ovat eräänlaiset sisarel elokuvat. Kuvilla oleva **Mallory** kiertää Tšekissä elokuvan kanssa ja varoittaa nuoria huumeista. *Katka*

LEVY

Popkameleontin paluu

Don Johnson Big Band tyylittelee urautuneesti.

han kuin Don Johnson Big Band ei olisi ollutkaan poissa. *Physical Digital* kalskahtaa ensi-iskusta helsinkiläiskollektiivilta, joka peilasi aikaansa tyylitietoisesti jo esikoislevyllään *Support de Microphones*. Silloin 2000-luvun alussa popein hiphop oli ironista ja hipsteriys muutenkin nousussa.

Tutut kujeet kuljettavat bändiä edelleen. Kuuden vuoden tauon katkaiseva albumi kattaa laajan skaalan beatboxing-papatuksesta pop-elektroon. Materiaalista jää kuitenkin rutinoitunut vaikutelma. Tarttuvan intohimon ja sähköisen kipinän sijaan levy täyttyy kappaleista, joissa

lähinnä lönnkytellään seuraavaan raitaan.

Pääsolisti **Tommy Lindgreniä** on viime vuosina kuultu Ricky-Tick Big Band & Julkinen Sana -orkesterissa osana kolmen räppärin dynamiikkaa. Omillaan Lindgren paahtaa pääosin monotonisesti. Flow ei lähde lentoon ja sisältö jää etäiseksi.

Väistämättä tulee mieleen, onko keski-ikäistyneen yhteiskunnallisen vaikuttajan ja hänen soittokumppaniensa päämotivoijia pyrky keikkabussiin ja henkille luokkaretkelle tulevan kesän festivaalikiertueen muodossa.

Physical Digital ei ole sentään aivan totaalinen floppi. Silloin

■ Don Johnson Big Band: *Physical Digital*. Beat Pack / Sony, 2018.

kun Don Johnson Big Band luopuu vanhan yleisön kosiskelusta ja haalean mitäänsanomattomasta nu-hip-soul-hopista, se vapautuu latteuksien harmaudesta.

Egyptiläisen **Ramy Essamin** kanssa syntynyt *Silent City* on

tässä suhteessa albumin onnistunein teos. Siinä sykkivät iskevästi modernin arabipopin vaikutteet. **Hildá Lánsmanin** joiku raidassa *The Sun* tuo citykansalaisten kokeiluihin raikkaan pohjoisen tuulahduksen. ■

MATTI KOMULAINEN

■ Helena Třeštková.

puhuu samoista vaaroista ehkä vielä väkevämmin.

”Katkaa käytetään kouluissa päihdevalistuksessa. Opettajien ja oppilaiden mukaan se myös tehoaa”, Třeštková kertoo. Hänen tavoitteensa ei kuitenkaan varsinaisesti ole yhteiskunnallinen tai sosiaalinen muutos. ”Haluan ensisijaisesti koskettaa yleisöä.”

Euroopan elokuva-akatemia palkitsi Renén vuoden 2008 parhaana dokumenttina. Viime vuonna Třeštková oli Amsterdamin arvostetun IDFA-festivaalin kunniamies. Teokset ovat pysyneet ajan-kohtaisina.

Třeštková kertoo tallentavansa tavallisten ihmisten elämää. ”Ei ole olemassa epäkiinnostavaa elämää”, ohjaajan vakiotokaisu kuuluu.

KAISU TERVONEN

DocPoint-dokumenttifestivaali Helsingissä 28.1.–3.2.

ESSEKOKOELMA

Hatunnosto papparockille

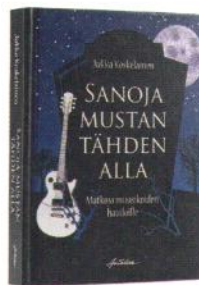
Jukka Koskelaisen rocktekstit kaipaisivat vähän säröä.

Jukka Koskelainen: Sanoja mustan tähden alla. Matkoja muusikoiden haudoille. 264 s. Aviador, 2018.

Rock-esseistiikka ei ole pelkkää fanittamista, kirjoittaa Jukka Koskelainen Sanoja mustan tähden alla -teoksessaan. Ihailun sijaan hän pyrkii tavoittamaan ”tunnelmia ja tihentymiä” suosikkiartistiensä kappaleista. Esseekokoelman odottaa paneutuvan sanoituksiin, ja Koskelainen tekeekin hyviä huomioita laulu-lyriikan erityispiirteistä runouden alalajina. Enimmäkseen

hän kuitenkin keskittyy rock-historiaan, mikä on vähän puisevaa. Melkein jokaisessa tekstissä jaksetaan ihmetellä muusikoiden huumeiden käyttöä.

Hautojen lisäksi esseissä vieraillaan laulujen syntysijoilla. Erityisesti viihdytään Berliinissä, välillä David Bowien, välillä elokuvasäveltäjä Friedrich Hollaenderin kanssa. Kokoelmassa mukana ovat muun muassa Creamin Jack Bruce, The Eaglesin Glenn Frey ja Leonard Cohen. Osa artistivalinnoista yllättää: oman esseensä saavat ”Saksan Juice” Udo Lindenberg sekä Tito Puente, jota käsittelevä teksti esittelee salsan historiaa ja ominaispiirteitä mainiolla tavalla. Teoksessa viehättävät havainnollinen, eloisa kielii, runsaat anekdootit ja kuiva

humori. Parhaimmillaan pohdinta lähtee hauskaasti lapasesta: progressiivisesta rockista päädytään Frankfurtin koulukunnan filosofiaan. Kokeneena

kirjoittajana Koskelainen voisi kuitenkin haastaa itseään enemmän. Esseet kaipaisivat lisää kerroksia, vähän vääntöä tai säröä – ja huolellisempaa oikolukua.

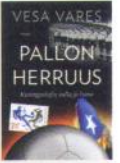
Koskelainen vakuuttaa silti perehtyneisyydellään, paria laiskaa letkautusta lukuun ottamatta. Papparockin lisäksi hän seuraa uudempaakin musiikkia. Se oikeuttaa toteamaan, että ”maailma on mennyt monessa asiassa eteenpäin sitten 1970-luvun alun, mutta ei musiikissa”. Kommenttia voisi pitää nolon setämäisenä, jos se ei olisi enimmäkseen totta. ■

SILVIA HOSSEINI

TIETOKIRJAT

Enemmän kuin urheilua

JALKAPALLOON liittyy politiikkaa ja kansallismielisyyttä. Esimerkiksi katalonialaisseura FC Barcelonan tunnuslause on *Més que un club*, Enemmän kuin seura. Laji kiinnostaa presidenttejä ja kuninkaita, kommunisteja ja fasisteja. Valtiotieteen tohtori Vesa Vareksen *Pallon herruus* (Otava) käy läpi lajin sankariteot, poliittiset pelit sekä vilpit kabineteissa ja kentillä. Pallon herralla on parempi ote myös maapallosta.

HEIKKI VENTO

Rosoinen suosikki

TERVEET KÄDET -punkkyhtyeen perustaja Läjä Äijälä, 60, voitti Lapin Kansan vuosisadan lappilaisen äänestyksen. Rosoiset alakulttuurit avautuvat muusikko-sarjakuvaiteilija-kumifetisistin tarinassa, josta Katariina Vuoren huolella laadittu *Läjä Äijälä – kulttibändien kuningas* (Like) tekee helposti lähestyttävän. Outoa, sympaattista ja tinki-mätöntä.

LAURI LEHTINEN

Viimeinen repäisy

JUURI uransa päättäneen norjalaisiihtäjän elämäkerran Northug – Minun tarinani (suom. Ida Takala, Sirje Niitepöld, Otava) parhaita hetkiä ovat harjoitukset ja kisat. Hiihto on kivinsietolaji. Kun olo on jo sietämätön, tapahtuu ”pam” ja Petter Northug repäisee vielä kerran. Ylimielisistä tempuistaan tunnetun Northugin maine säilyy Jonas Forsangin teoksen sivuilla. Kilpakumppaneille ei juuri heru kehuja. Kohuttu kannikolari selostetaan lakonisesti. ■

SALLA VUORIKOSKI